

John Lukacs Történelmi Emlékezete

Marion Smith

„A múlt ismerete nem teher, épp ellenkezőleg” – így foglalta össze történelmi munkásságának filozófiáját John Lukacs 2000-ben. Több, mint harminc, a kommunizmus, a fasizmus, a populizmus, a második világháború és a nyugati civilizáció egyre aggasztóbb helyzetéről szóló könyv szerzőjeként Lukacs az az amerikai magyar kortárs gondolkodó volt, aki különösen mély nyomokat hagyott azokban, akik a kommunizmus elleni ideológiai és geopolitikai harcot nem csak a múlt század, de korunk legmeghatározóbb küzdelmének tekintik, akik a nyugati civilizáció öncsonkítására a választ mégsem Keleten keresik.

Lukacs koragyerekkori élettapasztalatai a náci és kommunista rendszerek valós természetéről és olvasmányélményei jó hasznára váltak új hazájában, ahová 1946-ban menekült. Bár az Egyesült Államokban jó pár Ivy League egyetemen tanító társánál mélyebb tudással rendelkezett, történészként mégis a pennsylvaniai Chestnut Hill College-ban kezdett tanítani. A kis katolikus intézményhez nyugdíjazásáig hű is maradt. Ennek egyszerű oka, hogy ez tette lehetővé azt, ami igazán éltette: hogy írjon, írjon és írjon.

Lukacs hallgatók és olvasók egész generációját tanította arra, hogy minden tárgyat első sorban annak történelme szempontjából értsen meg. Legkiemelkedőbb eszmetörténeti könyve, „A történelmi tudat - avagy a múlt emlékezete” című művében első sorban arra int, hogy a világot történelmi tényeken és személyeken, nem pedig absztrakciókon keresztül próbáljuk megérteni. Ezzel az amerikai akadémiai marxisták és az úgynevezett értelmiség izmusokban hempergő zömével szemben érvelt.

Népszerűséget Amerikában a második világháborúról és Churchillről írt művei által nyert. A hatvanas évek óta divatos nyugati civilizáció védelmét személyes missziójának tekintette. „Fiatal korom óta tudom, hogy a „Nyugat” jobb, mint a „Kelet”, és különösképpen jobb, mint Oroszország és a Kommunizmus.”

De Lukacs azt is tudta, hogy ő maga a nyugat önsorsrontásának is szemtanúja, a kultúra vulgárisává, az emberek saját civilizációs örökségük iránt érzéketlenné és közönyössé váltak. Talán pont mivel átlátott a marxista történelmi dialektika hazugságain, hogy bár saját szülőhazája a kommunista elnyomás áldozataként szenvedett évtizedekig, de a kommunizmus Amerika számára igazi, közvetlen veszélyt nem jelent. Fiatalként látta, hogy a szovjet érdekszférába tartozó országokban, s így Magyarországon is, a kommunista rendszer tényleges támogatói mindig erős kisebbségben voltak. A kommunizmus csak erővel, tankokkal, vérrel, éhezéssel és mézszárlással képes magának területet hódítani.

A kommunizmust, Lukacs szerint, még a Szovjet Unióban is kevesen védték szívből. Ezért volt képes a kommunizmus bukását tíz évvel a berlini fal leomlása és a kelet-európai rendszerváltások előtt megjósolni.

Lukacs írásait túl ritkán adják fel kötelező olvasmányként amerikai egyetemeken, túl kevesen

látják művei igazi helyiértékét, nincs szervezet, amely hagyatékáért küzdene új hazájában, Amerikában. Mindez nem meglepő, hiszen saját magát büszkén hívta reakciónak, minden irányba lőtt. De mindez nem jelenti, hogy a történelem végül ne Lukacsot igazolná. Minden generáció, amely Lukacs írásaiba ütközik, abban áldást, és nem terhet fog látni.

Marion Smith a Kommunizmus Áldozatai Emlékalapítvány igazgatója, a Common Sense Society elnöke